

Polski Komitet Normalizacyjny

Sprawozdanie z działalności za rok 2007

www.pkn.pl

Spis treści

	<i>List Prezesa PKN</i>	4
	<i>List Przewodniczącego Rady Normalizacyjnej przy PKN</i>	5
1.	System normalizacyjny	6
2.	Najważniejsze wydarzenia 2007 roku	12
3.	Opracowywanie norm	15
4.	Działalność wydawnicza	17
5.	Współpraca międzynarodowa	19
6.	Usługi informacyjne	22
7.	Sprzedaż norm i innych produktów normalizacyjnych	24
8.	Działalność szkoleniowa	27
9.	System Zarządzania Jakością	28
10.	Finansowanie działalności normalizacyjnej	29
	Schemat organizacyjny PKN	30

2007

PKN

Szanowni Państwo,

Miniony rok przyniósł kilka istotnych wydarzeń dla polskiej normalizacji i dla Polskiego Komitetu Normalizacyjnego. Przede wszystkim, z ogromnym wkładem Departamentu Prawnego Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, opracowano projekt nowej ustawy o normalizacji. Ustawa miała wejść w życie 1 stycznia 2008 r. i powinna zakończyć, rozpoczęty w 1994 r., proces transformacji polskiego systemu normalizacyjnego do powszechnie stosowanych w innych krajach Europy. Niestety, po uzgodnieniu projektu na międzyresortowej konferencji uzgodnieniowej, decyzją KPRM nie został on skierowany pod obrady Rady Ministrów. Przyspieszone wybory parlamentarne w RP spowodowały przesunięcie prac nad projektem na bliżej nieokreślony termin. Nie jest to sytuacja korzystna dla polskiej normalizacji, ponieważ system wprowadzony w życie ustawą z 2002 r., umożliwiający wypełnienie warunków koniecznych do uzyskania przez PKN członkostwa w CEN i CENELEC i pozwalający na funkcjonowanie w systemie europejskim w pierwszym okresie po akcesji, staje się już nieefektywny. Jeśli nie nastąpią zapowiadane zmiany systemowe PKN, w konsekwencji polska normalizacja stanie się niewydolna.

W czerwcu minęła I kadencja Rady Normalizacyjnej przy PKN powołanej w 2004 r. Wybory do Rady Normalizacyjnej przy PKN II kadencji rozpoczęto w kwietniu 2007 r. W grudniu odbyło się pierwsze posiedzenie Rady. Z przyjemnością informuję, że na Przewodniczącego ponownie został wybrany Pan Profesor Stanisław Tkaczyk.

Także w czerwcu 2007 r., po raz pierwszy, przeprowadzono konkurs na stanowisko Prezesa PKN zgodnie z zasadami określonymi w noweli do ustawy o normalizacji wniesionej postanowieniami ustawy o państwowym zasobie kadrowym i wysokich stanowiskach państwowych. Konkurs ogłosił Prezes Rady Ministrów, a przeprowadziła go Krajowa Szkoła Administracji Publicznej. Rozstrzygnięcie konkursu nastąpiło dopiero w dzień po zakończeniu wyborów do Rady Normalizacyjnej, czyli 9 listopada 2007 r. Zbieżność tych dat jest najzupełniej przypadkowa.

W 2007 r. podjęto działania związane z przebudową w społeczeństwie świadomości na temat znaczenia normalizacji w gospodarce rynkowej, jej pozycji i korzyści z niej płynących oraz roli PKN w tworzeniu norm. Działania w tym zakresie prowadzono wielotorowo, przez promocję normalizacji skierowaną do przeciętnego obywatela oraz ukierunkowaną na mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa. PKN zorganizował dwa spotkania promocyjne w Katowicach i Zielonej Górze. Potwierdziły one potrzebę, a wręcz konieczność, prowadzenia takiej formy promocji.

Innym sposobem popularyzacji systemu normalizacji dobrowolnej były wystąpienia kierownictwa PKN w czasopiśmie, dodatkach okolicznościowych prasy codziennej, uczestnictwo w konferencjach, jubileuszach i podobnych imprezach. Wszystkie podjęte działania będą kontynuowane.

W 2007 r. dokonano istotnej, z punktu widzenia użytkowników norm, zmiany numeracji Polskich Norm. Normy wprowadzone przed 1994 r. otrzymały nowe numery zapisywane w notacji stosowanej od 1994 r. (do 2007 r. stosowano dwa rodzaje numeracji).

Zwrócono uwagę także na konieczność promocji dobrowolnej certyfikacji na zgodność wyrobów z Polską Normą. Od 1994 r. ten rodzaj działalności nie przynosi spodziewanych efektów. Uznano, że jednym z powodów jest mała atrakcyjność marketingowa stosowanego znaku. Opracowano nowy wzór znaku, który wsparty odpowiednią promocją, powinien stać się rozpoznawalny dla konsumentów jako potwierdzenie wysokiej jakości wyrobów. Skoro mowa o jakości to, w wyniku auditu przeprowadzonego przez PCBC w październiku 2007 r. odnowiono certyfikat zgodności systemu zarządzania jakością wg PN-EN ISO 9001:2001, a przyznany PKN w 2004 r.

Wyrazem uznania dla działalności kierownictwa PKN na forum normalizacji europejskiej był wybór prezesa PKN do Rady Administracyjnej CENELEC, najwyższego (po Zgromadzeniu Ogólnym) organu zarządzającego tej organizacji. Doceniono udział PKN w pracach na szczeblu korporacyjnym europejskich organizacji normalizacyjnych. Chciałbym, aby tak było i na poziomie merytorycznym. Takie zadanie postawiono przed PKN do wykonania w najbliższych latach. Niestety, osiągnięcie tego sukcesu nie zależy jedynie od PKN.

W 2007 r. kontynuowano prace związane z realizacją projektu Portal e-Norma w Polskim Komitecie Normalizacyjnym, współfinansowanego z środków Unii Europejskiej. Rozpoczęto wdrożenie zadania „Kokpit Zarządzania”, który przyczyni się do sprawnego i efektywnego zarządzania PKN z wykorzystaniem nowoczesnych narzędzi informatycznych, w tym nowoczesnego systemu finansowo-księgowego, controllingu itp. Ma to duże znaczenie w odniesieniu do nowej ustawy i w perspektywie przewidywanej zmiany statusu PKN.

Dr inż. Tomasz Schweitzer
Prezes Polskiego Komitetu Normalizacyjnego

Warszawa, marzec 2008

Szanowni Państwo,

Miniony już 2007 rok był już kolejnym 83 rokiem działalności Polskiego Komitetu Normalizacyjnego, naszej wspaniałej organizacji, działającej od czterech lat w realiach Unii Europejskiej.

9 listopada 2007 r. został powołany przez Prezesa Rady Ministrów na stanowisko Prezesa Polskiego Komitetu Normalizacyjnego Pan dr inż. Tomasz Schweitzer, wieloletni pracownik PKN, o uznanym autorytecie w kraju i zagranicą w zakresie normalizacji.

W ubiegłym roku Rada Normalizacyjna I Kadencji przy PKN zakończyła swoją czteroletnią działalność.

Na podstawie art. 20 ust. 1 Ustawy o Normalizacji, z dniem 12 września 2002 r. (Dz.U. Nr 169, poz. 1386 wraz z późniejszymi zmianami), 29 kwietnia 2007 r. Prezes PKN Pan dr inż. Tomasz Schweitzer ogłosił wybory do Rady Normalizacyjnej II Kadencji, które zakończyły się po ponad sześciu miesiącach, a pierwsze posiedzenie nowo wybranej Rady odbyło się 18 grudnia 2007 r.

W skład Rady Normalizacyjnej II Kadencji wchodzi ogółem 28 osób, w tym jedynie 5 osób z poprzedniego składu Rady. Nowo wybrani Członkowie Rady zadeklarowali, że aktywnie włączą się w jej prace, co jest istotne tym bardziej, że nasza Organizacja stoi przed nowymi wyzwaniami, związanymi zwłaszcza z trwającą ciągle nowelizacją Ustawy o Normalizacji.

Wyrażam nadzieję, że będzie to zmiana w dobrym kierunku, prowadząca do utrzymania wysokiej aktywności PKN w europejskich i światowych organizacjach oraz włączenia polskich środowisk biznesowych w prace normalizacyjne.

Należy podkreślić, że w tych złożonych uwarunkowaniach, w 2007 r. PKN wypełnił swoje wszystkie zobowiązania statutowe. Dowodem było zrealizowanie 2 686 tematów normalizacyjnych objętych planem prac normalizacyjnych oraz 296 tematów poza planem, tak istotnych dla naszej gospodarki, w wyniku czego zatwierdzono 2 982 Polskie Normy, a także:

- opublikowano 2 781 nowych tytułów PN,
- poddano notyfikacji 2 712 norm,
- w pełni wywiązano się z obowiązków członka CEN i CENELEC w zakresie opiniowania projektów Norm Europejskich oraz implementacji EN do PN,
- udzielano wszechstronnej informacji normalizacyjnej,
- zrealizowano sprzedaż norm i wydawnictw normalizacyjnych na kwotę 8,8 mln zł,
- rozszerzono ofertę szkoleniową dla zewnętrznych klientów i zrealizowano szkolenia dla 217 osób,
- podjęto akcję promującą PKN i korzyści z normalizacji dla kadry zarządzającej małych i średnich przedsiębiorstw.

Ponadto PKN pomyślnie przeszedł Audit Odnowienia w zakresie Systemu Zarządzania Jakością wdrożonego w PKN w 2007 r. oraz wdrożył kolejne etapy projektu informatycznego Portal e-NORMA.

Takie są w największym skrócie, pozytywne refleksje związane z minionym rokiem.

Kończąc, chciałbym tą drogą podziękować Dyrekcji i Wszystkim Pracownikom PKN, a także Członkom Rady Normalizacyjnej przy PKN obu kadencji, za ogromny trud i wysiłek włożony w ubiegłym roku w prace poświęcone Polskiej Normalizacji.

Prof. zw. dr hab. inż. Stanisław Tkaczyk
Przewodniczący Rady Normalizacyjnej przy PKN

Warszawa, marzec 2008

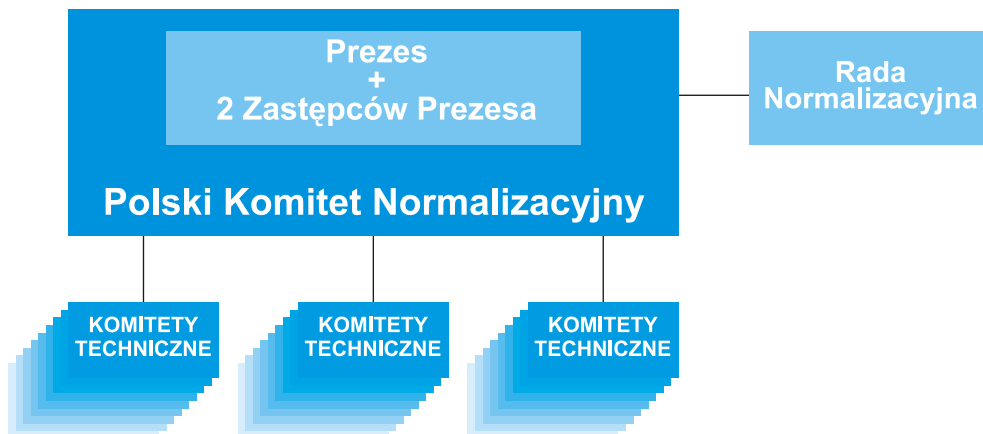
1. SYSTEM NORMALIZACYJNY

Od 1 stycznia 2003 r. PKN działa na podstawie ustawy z dnia 12 września 2002 r. o normalizacji (DzU nr 169, poz. 1386 wraz z późn. zm.).

System funkcjonuje zgodnie z **podstawowymi zasadami normalizacji**, tj.:

- jawność i powszechna dostępność,
- uwzględnianie interesu publicznego,
- dobrowolność uczestnictwa w procesie opracowywania i stosowania norm,
- zapewnienie możliwości uczestnictwa wszystkim zainteresowanym w procesie opracowywania norm,
- konsens jako podstawa procesu uzgadniania treści norm,
- niezależność procesu normalizacyjnego od administracji publicznej oraz jakiegokolwiek grupy interesów,
- jednolitość i spójność postanowień norm,
- wykorzystywanie sprawdzonych osiągnięć nauki i techniki,
- zgodność z zasadami normalizacji europejskiej i międzynarodowej.

NORMALIZACJA W POLSCE

Organizacyjnymi elementami systemu normalizacji w Polsce są:

- 1.1. Polski Komitet Normalizacyjny (PKN)** – krajowa jednostka normalizacyjna, państwowa jednostka organizacyjna (jednostka budżetowa) mająca status krajowej jednostki normalizacyjnej. Głównymi zadaniami PKN są:
- określanie stanu i kierunków rozwoju działalności normalizacyjnej,
  - organizowanie i nadzorowanie działań związanych z opracowywaniem i rozpowszechnianiem Polskich Norm i innych dokumentów normalizacyjnych,
  - zatwierdzanie i wycofywanie Polskich Norm i innych dokumentów normalizacyjnych,
  - reprezentowanie Rzeczypospolitej Polskiej w międzynarodowych i regionalnych organizacjach normalizacyjnych, uczestnictwo w ich pracach oraz występowanie za granicą w sprawach dotyczących normalizacji,
  - inicjowanie i organizowanie pracy komitetów technicznych,
  - organizowanie i prowadzenie działalności szkoleniowej, wydawniczej, promocyjnej i informacyjnej dotyczącej normalizacji i dziedzin pokrewnych,
  - opiniowanie projektów aktów prawnych związanych z normalizacją,
  - uczestnictwo w krajowym systemie notyfikacji norm i aktów prawnych.

Z dniem 9 listopada 2007 r. Prezes Rady Ministrów powołał dr inż. Tomasza Henryka Schweitzera na stanowisko Prezesa Polskiego Komitetu Normalizacyjnego. Od 25 listopada 2006 r. dr inż. T. Schweitzer pełnił funkcję zastępcy prezesa PKN.

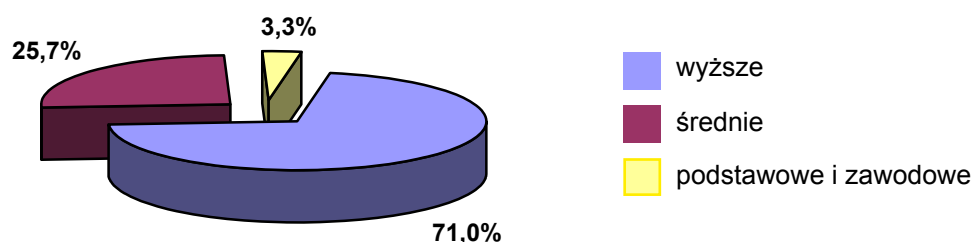
W 2007 r. na wniosek Prezesa PKN Prezes Rady Ministrów dokonał zmian w statucie PKN. Zmiany polegały na:

- połączeniu Wydziału Prawnego z Wydziałem Kadr, Płac i Szkolenia,
- rozdzieleniu dotychczasowego Wydziału Organizacji i Informatyki na Wydział Organizacji i Certyfikacji i Wydział Informatyki,
- likwidacji stanowiska Koordynatora ds. Zamówień Publicznych i zmiany nazwy dotychczasowego Ośrodka Informacji Normalizacyjnej na Wydział Informacji Normalizacyjnej.

Zmiany organizacyjne służą usprawnieniu działalności i wynikają przede wszystkim z przygotowań do przewidywanej zmiany statusu prawnego PKN. Utworzenie Wydziału Organizacji i Certyfikacji ma na celu rozbudowę systemu certyfikacji, która w przyszłości powinna przynieść wzrost dochodów własnych PKN. Zmieniony schemat organizacyjny PKN stanowi załącznik umieszczony na stronie 31.

Zatrudnienie w PKN w 2007 r. wyniosło 298 etatów, w tym 131 etatów w zespołach normalizacyjnych. Wielkość zatrudnienia oraz jego struktura pozostają od kilku lat na podobnym poziomie. W PKN zatrudnione są 3 osoby z tytułem profesora i 5 osób ze stopniem doktora. Wzrosła o 1,8% w stosunku do ubiegłego roku liczba zatrudnionych osób z wyższym wykształceniem.

Struktura wykształcenia pracowników PKN w 2007 r.

1.2. Komitety techniczne – kolegialne organy robocze realizujące cele normalizacji krajowej poprzez opracowywanie Polskich Norm i innych dokumentów normalizacyjnych w określonych zakresach tematycznych, skupiające specjalistów delegowanych przez organy administracji rządowej, organizacje: gospodarcze, pracodawców, konsumenckie, zawodowe i naukowo-techniczne, szkół wyższych i nauki oraz pracowników PKN.

W 2007 r. liczba komitetów technicznych nie zmieniła się w stosunku do roku poprzedniego. Zmieniło się natomiast umiejscowienie 10 sekretariatów KT. Prowadzenie dalszych 5 sekretariatów przejął PKN, 4 sekretariaty zmieniły lokalizację, ale nadal prowadzą je jednostki zewnętrzne, 1 sekretariat przeniesiono z PKN do jednostki zewnętrznej. Od wielu lat utrzymuje się tendencja rezygnacji z prowadzenia sekretariatów KT przez jednostki zewnętrzne.

Jako główny powód podawana jest konieczność ponoszenia nakładów finansowych bez uzyskiwania w zamian wymiernych korzyści. Potwierdza to brak świadomości wśród kadry menedżerów, znaczenia i korzyści płynących z normalizacji dla gospodarki oraz dostępu do informacji normalizacyjnej.

W wyniku prowadzonej systematycznie analizy zakresów tematycznych KT, porządkowania tematyki oraz zapewnienia spójności krajowego systemu normalizacji z systemem europejskim, w 2007 r.:

- odwołano Komitet Techniczny 91 ds. Nasiennictwa Rolniczego i Produktów Rolnych; tematykę rozdzielono między KT 286 ds. Ogrodnictwa i KT 92 ds. Tłuszczów Roślinnych i Zwierzęcych (po zmianie nazwy – ds. Nasion Roślin Oleistych, Tłuszczów Roślinnych i Zwierzęcych oraz ich Produktów Ubocznych). Tematyka CEN/TC 307 znajduje się obecnie w zakresie KT 92;
- powołano Komitet Techniczny 304 ds. Aspektów Systemowych Dostawy Energii Elektrycznej z sekretariatem prowadzonym przez Polskie Towarzystwo Przesyłu i Rozdziału Energii Elektrycznej, Poznań; nowo powołany komitet obejmuje zakres tematyczny ISO/TC 8 i CENELEC/TC 8X dotychczas prowadzony przez KT 80 ds. Ogólnych w Sieciach Elektroenergetycznych.
- skorygowano zakresy tematyczne w 13 KT.

Tablica 1 – Komitety techniczne

Zespoły Normalizacyjne koordynujące działalność KT	2004		2005		2006		2007	
	Liczba KT	Liczba sekretariatów prowadzonych w PKN	Liczba KT	Liczba sekretariatów prowadzonych w PKN	Liczba KT	Liczba sekretariatów prowadzonych w PKN	Liczba KT	Liczba sekretariatów prowadzonych w PKN
ZBD	33	13	33	16	33	16	33	16
ZCR	52	30	52	32	52	34	51	35
ZEL	39	22	40	23	40	24	41	25
ZIT	16	7	16	8	16	9	16	10
ZHG	29	14	29	14	29	14	29	14
ZPL	14	7	14	7	14	7	14	7
ZMC	52	17	52	17	52	17	52	18
ZOŚ	32	25	32	26	32	26	32	26
WSO	2	–	2	1	2	1	2	–
Razem	269	135	270	144	270	148	270	151

W 2007 r., w związku z upływem 4-letniej kadencji, Prezes PKN powołał:

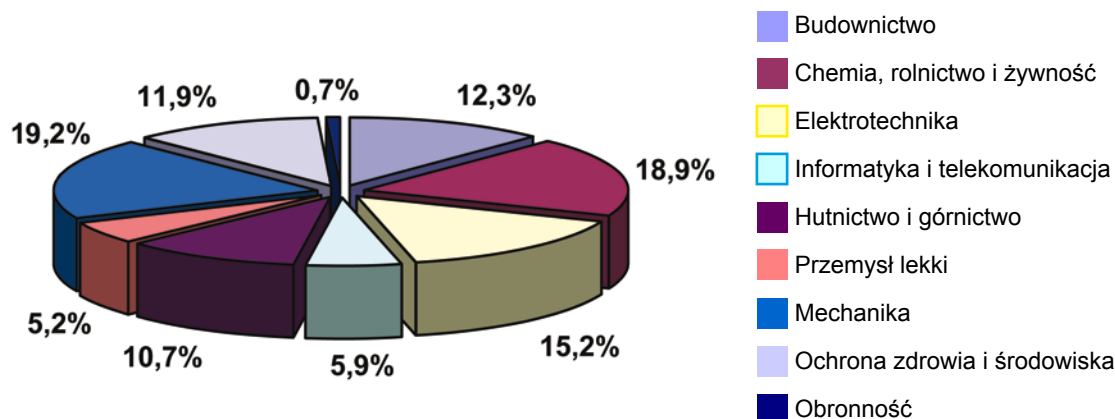
- 198 przewodniczących KT, w tym 33 osoby, które do tej pory nie pełniły tej funkcji,
- 103 zastępców przewodniczących, w tym 30 osób powołano po raz pierwszy.

Ponadto w 2007 r., Prezes odwołał 27 sekretarzy i 245 członków KT, a powołał 28 sekretarzy i 284 członków.

Obecnie w pracach czynnych komitetów technicznych bierze udział 3 286 ekspertów, niektórzy pracują więcej niż w jednym KT. Najwięcej polskich ekspertów pracuje w sektorach, w których Polska prowadzi największą wymianę towarową.

Dziedziny KT

Nadal w składach KT najliczniej reprezentowani są przedstawiciele organizacji naukowo-technicznych (35,5%). Znaczącą grupę stanowią również reprezentanci szkół wyższych i nauki (14,8%). Zbyt niski jest nadal udział w pracach normalizacyjnych przedstawicieli organizacji i jednostek gospodarczych oraz spółek prawa handlowego (27,3%).

Komitety techniczne są najważniejszym ogniwem w procesie opracowywania norm w Polsce. Sprawne funkcjonowanie 270 KT jest dla Polskiego Komitetu Normalizacyjnego sprawą najwyższej wagi. Trudno przecenić ogrom pracy i wielkie zaangażowanie rzeszy ekspertów działających w KT, często niedocenianych przez własnych pracodawców. Dokonania KT najlepiej ilustrują liczby. W 2007 roku Prezes PKN zatwierdził 2 982 Polskie Normy, własne lub będące transpozycją norm EN lub ISO i IEC, przygotowane przez KT. 8 740 dokumentów europejskich i międzynarodowych zostało zaopiniowanych lub poddanych pod głosowanie. Średnio, każdy członek KT zaopiniował lub poddał pod głosowanie 2 dokumenty.

Na uwagę zasługuje również znaczący udział polskich ekspertów w pracach normalizacyjnych na szczeblu europejskim i międzynarodowym, gdzie są reprezentantami interesów polskiej gospodarki. Polscy eksperci byli wielokrotnie wyróżniani nagrodą „IEC 1906 Award” za udział w pracach komitetów technicznych tej organizacji, co jest wyrazem uznania dla działalności ekspertów KT.

Brak odpowiedniego wsparcia finansowego działalności komitetów technicznych ze strony podmiotów gospodarczych, którym powinno zależeć na efektach prac normalizacyjnych, to strata dla całej polskiej gospodarki. Niedostateczny poziom finansowania nie pozwala na lepsze wykorzystanie potencjału ekspertów krajowych na forach europejskim i międzynarodowym, a to z kolei ogranicza możliwości efektywnego wpływania na przyjmowane tam rozwiązania.

1.3. Rada Normalizacyjna – kolejalny organ opiniodawczo-doradczy PKN

W czerwcu 2007 r. zakończyła czteroletnią działalność Rada Normalizacyjna I kadencji przy Polskim Komitecie Normalizacyjnym, powołana w 2003 r.

Na podstawie art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 12 września 2002 r. o normalizacji (Dz.U. nr 169, poz.1386 wraz z późn. zm.) 29 kwietnia 2007 r. Prezes PKN ogłosił wybory do Rady II kadencji oraz powołał Komisję Wyborczą do Rady Normalizacyjnej. Prace komisji trwały ponad sześć miesięcy.

W listopadzie 2007 r. Prezes PKN opublikował skład Rady Normalizacyjnej II kadencji. W skład nowej Rady wchodzi 28 osób, w tym 5 osób reprezentujących organy administracji rządowej powołanych w skład Rady przez Prezesa Rady Ministrów i 23 osoby wyłonione w drodze wyborów. 5 osób weszło w skład Rady po raz drugi.

Skład Rady Normalizacyjnej II kadencji przy Polskim Komitecie Normalizacyjnym

stan na 31.12.2007 r.

Prezydium Rady Normalizacyjnej Przewodniczący Rady

prof. dr hab. inż. Stanisław TKACZYK

Wiceprzewodniczący Rady

dr Dariusz DREWNIAK
mgr Jerzy MAĆKOWIAK
prof. dr hab. Janusz SZYMBORSKI
inż. Bogdan TATAROWSKI

Członkowie

dr inż. Elżbieta BRYLSKA
mgr Wiesława CHOJNACKA
dr Marek DOBECKI
dr Stefan GÓRALCZYK
Katarzyna GRABOWSKA-WAWRZENIECKA
prof. dr hab. Mieczysław HERING
prof. Zbigniew JANOWSKI
dr Wojciech JANUSZKO
inż. Sławomir LATOS
dr inż. Dariusz ŁAZĘCKI
Zenon MAŁKOWSKI
dr Małgorzata NIEPOKULCZYCKA
dr Adam OLECHOWSKI
mgr Andrzej OLECHOWSKI
Anna PATKOWSKA
dr inż. Małgorzata SKIBSKA-ZIELIŃSKA
Marian STRUMIŁŁO
mgr inż. Jan SZLACHETKA
prof. dr hab. Zdzisław SZYJEWSKI
Otylia TRZASKALSKA-STROIŃSKA
Bronisław URBAN
dr inż. Adam WOŹNIAK
dr inż. Stanisław ZIELENIEWSKI

Rada akceptuje coroczne sprawozdania z działalności PKN składane przez Prezesa PKN.

Do zadań Rady należy także wydawanie opinii, w szczególności dotyczących:

- 1) stanu i kierunków rozwoju normalizacji,
- 2) wniosków o powołanie i odwołanie komitetów technicznych,
- 3) przepisów wewnętrznych PKN dotyczących opracowywania dokumentów normalizacyjnych,
- 4) projektów dokumentów normalizacyjnych, w których opracowywaniu uczestniczy PKN, na zasadach określonych w przepisach wewnętrznych PKN.

W 2007 r. odbyły się dwa posiedzenia plenarne Rady Normalizacyjnej I kadencji. Rozpatrzono następujące tematy:

- przyjęcie „Sprawozdania z działalności PKN w 2006 r.”,
- zmiany schematu organizacyjnego PKN oraz zmian kadrowych w PKN,
- stan realizacji Projektu „Portal e-Norma w PKN”,
- akcje promocyjne organizowane przez PKN,
- opracowanie nowego znaku zgodności z PN,
- prace nad projektem ustawy o normalizacji i wynikające z niej zadania do wykonania w 2007 r.,
- otwarcie nowego PIN w Rzeszowie,
- współpraca PKN z WN ALFA-WERO i ARS BONI,
- podpisanie porozumienia o współpracy pomiędzy PKN a Koreańską Agencją Technologii i Norm,
- wybory do Rady Normalizacyjnej na II kadencję.

W grudniu 2007 r. odbyło się posiedzenie Rady Normalizacyjnej inaugurujące II kadencję. Wybrano Prezydium Rady oraz podjęto uchwały w sprawie:

- zmian do Regulaminu Rady,
- wydania pozytywnej opinii do wniosku o powołanie KT 304 i odwołanie KT 91 oraz zadań priorytetowych w zakresie prac normalizacyjnych do realizacji w 2008 r.

Na każdym posiedzeniu członkowie Rady Normalizacyjnej byli informowani przez Prezesa i dyrektorów PKN o stanie realizacji prac normalizacyjnych, bieżącej działalności PKN oraz aktywności PKN na arenie międzynarodowej.

W trybie korespondencyjnym członkowie Rady uczestniczyli w opiniowaniu, na etapie ankiety powszechnej, projektów Polskich Norm.

2. NAJWAŻNIEJSZE WYDARZENIA 2007 ROKU

2.1. Prezes PKN członkiem Rady Administracyjnej CENELEC

Prezes PKN, dr inż. Tomasz Schweitzer, został wybrany w skład Rady Administracyjnej CENELEC. Jego dwuletnia kadencja rozpoczęła się 1 stycznia 2008 r. Jest to duże wyróżnienie i wyraz uznania dla dra inż. T. Schweitzera za osobisty wkład pracy w działalność CENELEC i potwierdzenie wysokiego prestiżu PKN na europejskim forum normalizacyjnym.

Rada Administracyjna (CA) jest organem zarządzającym CENELEC. Dotychczas członkami CA byli jedynie prezydent, wiceprezydenci i skarbnik CENELEC. Obecnie skład Rady rozszerzono o kilku członków wybieranych w głosowaniu spośród Komitetów Krajowych CENELEC.

2.2. Obchody Światowego Dnia Normalizacji

Światowy Dzień Normalizacji, obchodzony 14 października, jest świętem międzynarodowej społeczności normalizacyjnej i jednocześnie dobrą okazją do wyrażenia uznania dla pracy ekspertów z całego świata. Polski Komitet Normalizacyjny, jak co roku, zorganizował z tej okazji spotkanie Przewodniczących Komitetów Technicznych. Jest to najważniejsze forum dyskusyjne, wymiany doświadczeń i informacji osób kierujących pracami komitetów technicznych. Spotkanie odbyło się 18 października w Centrum Olimpijskim Polskiego Komitetu Olimpijskiego w Warszawie.

W uroczystości wzięli udział przewodniczący komitetów technicznych, niektórzy zastępcy przewodniczących lub przedstawiciele KT oraz dyrektorzy komórek organizacyjnych PKN. Spotkaniu przewodniczył Prezes PKN, dr inż. Tomasz Schweitzer.

Prezes PKN złożył wszystkim zebrany życzenia z okazji Światowego Dnia Normalizacji, podkreślając, że ten dzień jest uhonorowaniem pracy i misji, którą wspólnie pełnią członkowie komitetów technicznych i pracownicy PKN. Prezes zapoznał zebranych z wydarzeniami ostatniego roku w PKN oraz przedstawił plany związane z przyszłością PKN. Poinformował o zmianach w kierownictwie PKN oraz o trwających wyborach do Rady Normalizacyjnej. Zapoznał z zamierzeniami wprowadzenia zmian w sposobie zawierania umów na prace normalizacyjne, z toczącymi się pracami nad zmianą formuły miesięcznika Normalizacja. Przedstawił zapoczątkowane działania w zakresie promocji normalizacji oraz plan na najbliższy rok. Prezes poinformował również o planowanej akcji spotkań promocyjno-informacyjnych z przedstawicielami małych i średnich przedsiębiorstw na temat korzyści płynących z udziału w normalizacji i stosowania norm. Najwięcej czasu Prezes poświęcił na omówienie projektu ustawy o normalizacji, ze szczególnym podkreśleniem zmiany statusu PKN. W końcowej części spotkania odbyła się dyskusja.

2.3. Informatyzacja PKN

W 2007 r. główne prace w PKN skupiały się na rozbudowie i unowocześnieniu bazy informatycznej poprzez rozbudowę, modyfikacje i usprawnianie funkcjonalności działających systemów oraz przez przygotowania do wdrożenia nowych rozwiązań.

W zakresie rozbudowy, modyfikacji i usprawnień najważniejsze były zmiany w Zintegrowanym Systemie Informatycznym NORMA, szczególnie w zakresie

pełnej automatyzacji importowania danych z europejskich i międzynarodowych organizacji normalizacyjnych oraz uzupełnienia i uporządkowania zawartości baz danych, głównie pod kątem zbioru Polskich Norm, prawidłowo opisanych w bazach. We współpracy z Zespołami Normalizacyjnymi przeprowadzono analizę procesów funkcjonalnych zachodzących w ZSI Norma w porównaniu do ogólnych procesów normalizacyjnych. Wyniki tej analizy posłużą jako podstawa do stworzenia nowego modelu bazy danych, zoptymalizowanego pod względem struktury i dostępności, a więc bardziej przyjaznego dla użytkowników.

W zakresie przygotowań do wdrożeń nowych systemów głównym obszarem działań były prace nad projektem informatycznym „Portal e-Norma w PKN – część I”. Rozpoczęto je w 2005 r. w ramach Priorytetu 1.5 Sektorowego Programu Operacyjnego: Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw, którego celem jest stworzenie środowiska systemowego pozwalającego na pełną integrację personelu, procesów i systemów IT w PKN, dających w efekcie łatwy dostęp do wiedzy normalizacyjnej wszystkim zainteresowanym, w szczególności małym i średnim przedsiębiorstwom. Pokonując wiele trudności związanych z rozstrzygnięciem przetargu, w 2007 r. rozpoczęto realizację podprojektu: „Kokpit Zarządzania – oparty na systemach sprzedaży, obsługi klienta i gospodarki własnej”. Rezultatem tego zadania będzie wdrożenie w PKN nowoczesnego systemu finansowo-księgowego oraz systemu zarządzania dostosowanego do procesów biznesowych w warunkach samofinansowania opartych na systemie mySAP.

Podjęto także prace nad integracją systemów ZSI NORMA i mySAP przez system interfejsów. Prowadzono także prace nad uzupełnieniem bazy Polskich Norm traktowanej jako baza materiałów podlegających sprzedaży dla systemu mySAP. Uzupełniono m.in. brakujące pozycje ze zbioru Kart Rejestru oraz informacje dotyczące ankietyzacji projektów norm od 2004 r. Ze względu na brak wystarczających zasobów własnych PKN, w postępowaniu przetargowym wyłoniono firmę, która udziela PKN wsparcia technicznego, organizacyjnego i logistycznego dla procedur i procesów przygotowania i realizacji projektu „Portal e-Norma – część I”. Zrealizowano dostawy sprzętu do HW do Kokpitu Zarządzania. Podjęto prace nad opracowaniem SIWZ służącemu stworzeniu infrastruktury technicznej i procedur dla Polityki Bezpieczeństwa oraz systemu Zarządzania Dostępem i Komunikacją z Ekspertami.

**Polski Komitet Normalizacyjny
realizuje projekt**

„Portal e-Norma w PKN - I część”

Projekt częściowo finansowany przez Unię Europejską

Źródła finansowania:

25% - krajowy wkład własny

75% - dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej w ramach
Sektorowego Programu Operacyjnego
Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY
PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

UNIA DLA PRZEDSIĘBIORCZYCH
PROGRAM KONKURENCYJNOŚĆ

W 2007 r. w MNiSW został złożony wniosek o sfinansowanie ze środków UE Projektu „Portal e-Norma w PKN – część II” w ramach Priorytetu 7. Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka. W związku z tym prowadzone były intensywne prace przygotowawcze. Decyzja w tej sprawie powinna być ogłoszona w Monitorze Polskim na początku 2008 r.

2.4. Spotkania informacyjno-promocyjne

Pod koniec 2007 r. Polski Komitet Normalizacyjny rozpoczął ogólnokrajową akcję promocyjną pod hasłem reklamowym „*Jak możesz skorzystać z normalizacji?*”. Akcja ta polega na organizowaniu spotkań informacyjnych w różnych miastach Polski. Gospodarzem jest Prezes PKN.

W 2007 r. zorganizowano dwa takie spotkania. 20 listopada, w Regionalnej Izbie Gospodarczej w Katowicach odbyło się spotkanie, na które zaproszono przedstawicieli polskiego sektora elektro-technicznego. Współorganizatorem była Międzynarodowa Komisja Elektrotechniczna (IEC), której reprezentanci, obok polskich prelegentów, przedstawili idee normalizacji.

7 grudnia, na Uniwersytecie Zielonogórskim spotkali się przedstawiciele lubuskich przedsiębiorców różnych branż oraz pracownicy i studenci tej uczelni, a także reprezentanci lokalnej pracy, radia i telewizji.

Założonym celem dla tych spotkań jest zwiększenie świadomości normalizacyjnej wśród polskiej kadry zarządzającej przedsiębiorstwami oraz zainteresowanie ich aktywnym udziałem w całym procesie opracowywania norm.

Sądząc po frekwencji i współuczestniczeniu osób zaproszonych w zorganizowanych przez PKN spotkaniach można wyciągnąć następujące wnioski:

- istnieje potrzeba większej promocji i wyjaśniania kierunków dalszych działań normalizacyjnych,
- bezpośredni kontakt z przedsiębiorcami jest właściwym pomysłem na przekazywanie wiedzy normalizacyjnej, zgodnie z ich oczekiwaniami,
- należy ciągle uświadamiać użytkownikom norm, że sami mogą mieć wpływ na ich zawartość, pod warunkiem, że włączą się aktywnie w proces opracowywania norm.

W ramach podjętych działań promocyjnych opracowano i umieszczono na warszawskim tramwaju reklamę PKN. Widnieją tam m.in. hasła: Stosowanie Polskich Normy jest dobrowolne” oraz „Normy kluczem do rynku europejskiego”. Tramwaj będzie jeździł przez rok po Warszawie na różnych liniach. Zamierzeniem PKN jest wykupienie takiej usługi także w Krakowie, Katowicach i Poznaniu. Zdjęcia tramwaju wysłano do CENELEC, gdzie spotkały się z dużym uznaniem i zostały opublikowane na stronach internetowych CENELEC, jako wzór promocji godny naśladowania.

3. OPRACOWYWANIE NORM

2007
PKN

3.1. Programowanie prac normalizacyjnych

W 2007 r. zrealizowano 2 686 tematów normalizacyjnych ujętych w programie prac normalizacyjnych, z czego 95,8% stanowiły wprowadzenia EN do PN.

Tablica 2 – Liczba realizowanych tematów normalizacyjnych objętych planem

Rodzaj tematu	2004	2005	2006	2007
Wprowadzanie Norm Europejskich	5 333	3 448	2 882	2 573
Wprowadzanie Norm Międzynarodowych	393	296	118	89
Opracowanie PN własnych	197	145	82	24
Razem	5 923	3 889	3 082	2 686

Struktura rodzaju opracowań utrzymuje się od kilku lat na podobnym poziomie i jest wyrazem konsekwentnej realizacji przez PKN zadań członka europejskich organizacji normalizacyjnych i jednocześnie priorytetów przyjętych przez PKN i Radę Normalizacyjną. Liczba prowadzonych tematów normalizacyjnych w zakresie wprowadzania Norm Europejskich do Polskich Norm jest odzwierciedleniem prowadzonych prac na szczeblu europejskim.

Struktura realizowanych w 2007 r. tematów normalizacyjnych (w %)

3.2. Zatwierdzanie Polskich Norm

Głównym zadaniem PKN, jako członka CEN i CENELEC, jest uczestnictwo w procesie opracowania Norm Europejskich. W ramach tych prac w 2007 r. przekazano do ankiety 1 424 projektów Norm Europejskich, głosowano nad 1 570 prEN. 1 322 Normy Europejskie uznano za Polskie Normy.

Tablica 3 – Udział w opracowaniu EN, zgodnie z programem prac CEN, CENELEC i ETSI w latach 2005-2007 w sektorach koordynowanych przez poszczególne ZN

Zespoły Normalizacyjne	Liczba prEN skierowanych do ankiety			Liczba prEN poddanych pod głosowanie			Liczba EN uznanych za PN		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007	2005	2006	2007
ZBD	186	219	182	64	181	188	25	152	171
ZCR	218	213	152	89	186	202	39	174	204
ZEL	299	300	300	199	427	410	62	279	235
ZHG	100	158	154	66	158	130	33	115	155
ZIT	109	124	80	69	132	123	6	81	90
ZMC	350	344	319	191	315	276	50	308	214
ZOŚ	112	96	71	39	106	85	11	99	79
ZPL	112	118	96	81	88	89	31	126	87
WSO	5	185	70	2	185	67	0	140	87
Razem	1 491	1 757	1 424	800	1 778	1 570	257	1 474	1 322

Podane w tablicy 3 liczby dokumentów europejskich w 2007 r. dotyczą pełnego procesu opracowywania norm europejskich, od najwcześniejszego etapu – projektu roboczego EN do etapu zatwierdzenia normy EN.

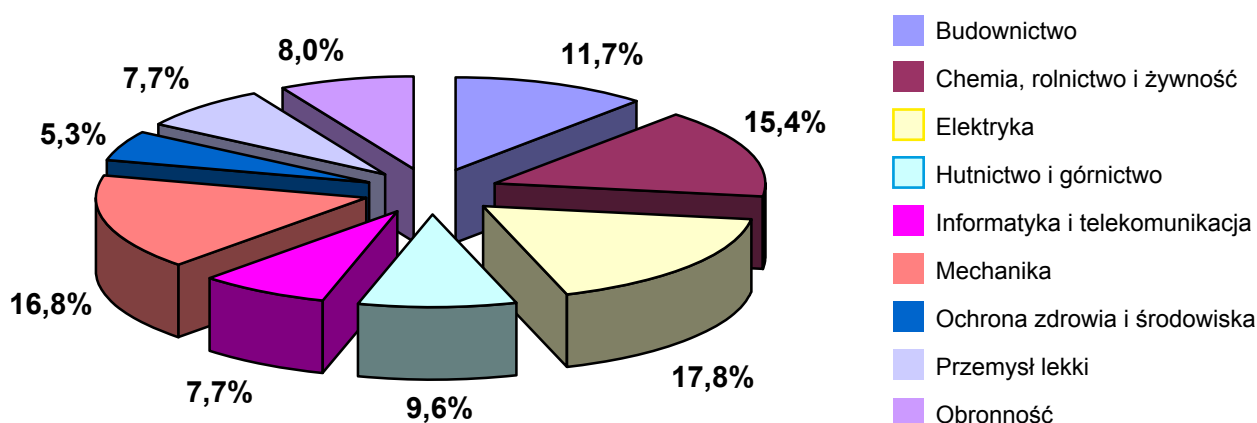
W 2007 r. zatwierdzono 2 982 Polskie Normy, w tym 2 686 PN objęte programem prac normalizacyjnych oraz 296 PN poza programem. Zatwierdzone PN nie wprowadzone do programu prac normalizacyjnych opracowane były metodą uznania i dotyczyły wprowadzenia takich norm EN, w których opracowaniu PKN nie brał jeszcze udziału. Spośród Polskich Norm zatwierdzonych w 2007 r. 1 364 PN opracowane były metodą tłumaczenia, a 1 618 PN – metodą uznania.

Liczebność zbioru aktualnych Polskich Norm na dzień 31.12.2007 r. wynosi: 31 750, w tym 18 201 wprowadzających Normy Europejskie (EN, ETSI, HD).

Tablica 4 – Liczba zatwierdzonych Polskich Norm w poszczególnych dziedzinach

Tematyka	2004	2005	2006	2007
Budownictwo	349	566	417	350
Chemia, rolnictwo i żywność	417	547	489	459
Elektryka	409	627	596	530
Hutnictwo i górnictwo	235	346	284	286
Informatyka i telekomunikacja	303	3 121	225	229
Mechanika	578	887	816	501
Obronność	27	48	283	239
Ochrona zdrowia, środowiska i zagadnienia ogólne	234	268	332	157
Przemysł lekki	218	404	323	231
Razem	2 770	6 814	3 765	2 982

Struktura zatwierdzonych PN w 2007 r. (w %)

4. DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA

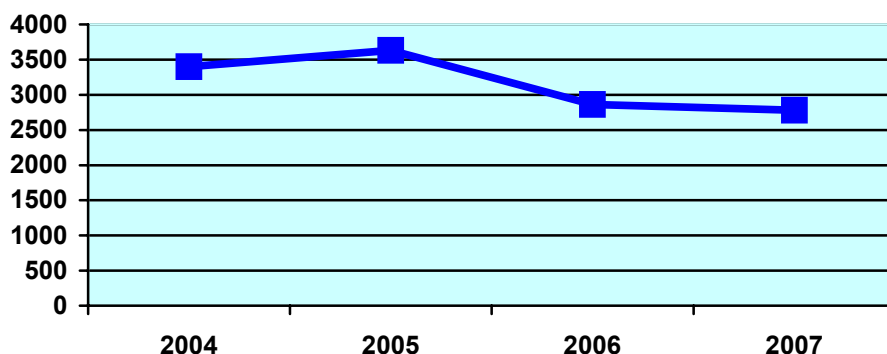
4.1. Publikowanie Polskich Norm

W 2007 r. opublikowano 2 781 nowych tytułów PN, w tym 1 390 norm przyjętych metodą uznania. 81 tytułów PN opublikowano wyłącznie w formie elektronicznej na CD-ROM, w tym wprowadzenia norm ETSI oraz normy o objętości ponad 280 stron. Jednocześnie opublikowano 196 poprawek do PN (Ap i AC).

2007
PKN

Liczba opublikowanych nowych tytułów Polskich Norm i zmian do PN

Od 2005 r., dzięki wprowadzonym usprawnieniom i przyspieszeniu prac wydawniczych, wszystkie zatwierdzone do końca listopada normy własne i tłumaczone są publikowane w danym roku.

W 2007 r. uległ dalszemu skróceniu o 18,5% średni czas opublikowania dokumentu od daty jego zatwierdzenia. Trwał on 31 dni. Średnia objętość dokumentu wyniosła 26 stron.

4.2. Uzupełnianie zbioru Polskich Norm w formie elektronicznej

W 2007 r. kontynuowano prace nad uzupełnianiem zbioru Polskich Norm w formie elektronicznej. Zbiór wzrósł o kolejnych 1 451 PN zatwierdzonych przed 1 stycznia 1997 r.

Od marca 2007 r. PKN posiada już pełny zbiór aktualnych Polskich Norm w formie elektronicznej.

Na koniec 2007 r. zbiór wszystkich norm PN w formie elektronicznej wynosił ponad 37 tys. tytułów.

4.3 . Wydawnictwa własne PKN

W 2007 r. wykonano prace wydawnicze nowych wydawnictw zwartych PKN:

- **ISO/TS 16949 Systemy zarządzania jakością – Szczegółowe wymagania dotyczące stosowania ISO 9001:2000 w przemyśle motoryzacyjnym oraz w organizacjach produkujących części zamienne** (wydanie II);
- **Zarządzanie środowiskowe. Komentarz do norm serii 14 000** (wydanie IV);
- Katalog Polskich Norm 2007

Przygotowano nakład trzech edycji Katalogu Polskich Norm na CD-ROM. Sprzedano 417 egz.;

- **Zestawy norm na CD-ROM**

Przygotowano 472 różne zestawy norm na CD-ROM zamówione przez klientów. Od września 2007 r. każda stronica dokumentu w formie elektronicznej jest oznaczana znakiem wodnym z warunkami licencji;

- **Folder PKN**

Wydrukowano dwa nakłady zaktualizowanego foldera na potrzeby promocji PKN;

- **Raport roczny PKN 2006**

CD-ROM zawiera informacje o działalności PKN w 2006 r. w wersji językowej polskiej lub angielskiej. Skład, łamanie i wersja elektroniczna zostały przygotowywane i nagrane na potrzeby promocji działalności PKN (łącznie 60 egz.);

- **NORMALIZACJA** – wydano 12 numerów

Opublikowane artykuły merytoryczne były poświęcone działalności PKN, pracom normalizacyjnym w Polsce i na świecie. Ponadto, opublikowano cykl artykułów dotyczących tematyki prac normalizacyjnych w 2007 r. prowadzonych przez poszczególne zespoły normalizacyjne oraz cykl pt. *Świeże Polskie Normy*.

W sierpniu 2007 r. rozpoczęto prace nad zmianą charakteru, zawartości, układu i szaty graficznej miesięcznika. Zawierać będzie więcej krótkich artykułów informacyjnych ilustrowanych kolorowymi zdjęciami. Ulegnie zmianie tytuł miesięcznika.

5. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

W 2007 r. PKN prowadził działalność członka następujących organizacji międzynarodowych i europejskich:

- Międzynarodową Organizacją Normalizacyjną ISO,
- Międzynarodową Komisją Elektrotechniczną IEC,
- Europejskim Komitetem Normalizacyjnym CEN (w tym z Europejskim Komitetem ds. Normalizacji Żelaza i Stali ECISS),
- Europejskim Komitetem Normalizacyjnym Elektrotechniki CENELEC,
- Europejskim Instytutem Norm Telekomunikacyjnych ETSI (sygnatariusz MoU- ETSI/NSO)

oraz współpracę z instytucjami:

- Grupą Roboczą WP.6 ds. Polityki w dziedzinie Współpracy Regulacyjnej i Normalizacji Europejskiej Komisji Gospodarczej ONZ,
- Grupą Wyższych Urzędników do spraw Normalizacji i Oceny Zgodności SOGS przy DG Przedsiębiorstwo i Przemysł Komisji Europejskiej,
- Światową Organizacją Handlu/Porozumieniem w sprawie Barier Technicznych w Handlu (WTO/TBT) (punkt informacyjny),
- Amerykańskim Towarzystwem ds. Badań i Materiałów (ASTM) (wymiana informacji).

PKN uczestniczył w pracach organów roboczych organizacji ISO i IEC, jako członek czynny – „P-member” lub bierny – „O-member”. PKN prowadził sekretariat komitetu technicznego ISO/TC 98 i podkomitetu ISO/TC 98/SC 2 oraz sekretariat komitetu IEC/TC 27. Sekretariaty komitetu ISO/TC 195 oraz podkomitetów ISO/TC 34/SC 3 i ISO/TC 107/SC 7 prowadziły w imieniu PKN jednostki zewnętrzne na mocy stosownych porozumień. Polscy eksperci prowadzili 4 grupy robocze.

PKN pełnił rolę Krajowej Organizacji Normalizacyjnej ETSI (ETSI/NSO). Nie uczestniczył w pracach organów roboczych ETSI, natomiast prowadził ankietę projektów Norm Europejskich opracowywanych przez ETSI oraz wprowadzał te normy do zbioru Polskich Norm.

Kontynuowano współpracę w ramach porozumień dwustronnych podpisanych z Austriackim Instytutem Normalizacyjnym (ON), Niemieckim Instytutem Normalizacyjnym (DIN), Niemiecką Komisją Elektrotechniki, Elektroniki i Technik Informacyjnych w DIN i VDE (DKE) oraz Komitetem ds. Normalizacji, Metrologii i Certyfikacji przy Radzie Ministrów Republiki Białorusi (BELSST), a także z Białoruskim Państwowym Instytutem Normalizacji i Certyfikacji (BelGISS).

Podpisano umowy o współpracy dwustronnej z Państwowym Komitetem Ukrainy ds. Przepisów Technicznych i Polityki Konsumenckiej (DSSU) oraz z Koreańską Agencją Technologii i Norm (KATS).

Kontynuowano także prace nad „Porozumieniem o udostępnianiu norm krajowych *on-line*” z Rosyjskim Centrum Informacji Badań nad Normalizacją, Metrologią i Oceną Zgodność (FSUO „STANDARTINFORM”).

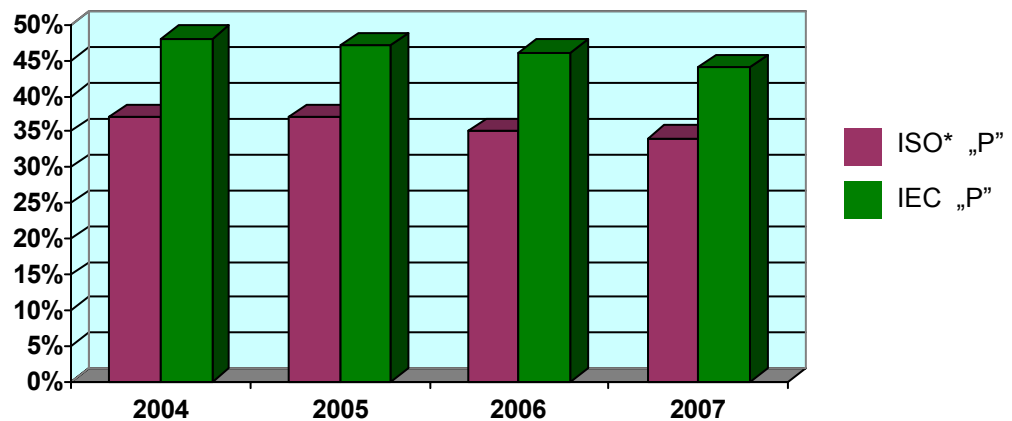
Tablica 5 – Uczestnictwo PKN w pracach komitetów technicznych (TC) i podkomitetów (SC) międzynarodowych organizacji normalizacyjnych

Organizacja	Forma członkostwa	Liczba TC + SC (udział procentowy**)			
		2004	2005	2006	2007
ISO*	P	272	268	257	255
	O	362	360	378	381
IEC	P	84	79	79	75
		48%	47%	46%	44%
	O	85	86	88	92
		49%	51%	52%	54%

* Wspólny Komitet Techniczny ISO/IEC JTC1 ujęto w danych dotyczących ISO

** Udział procentowy – w stosunku do aktywnych TC + SC

Udział procentowy PKN w pracach komitetów technicznych (TC) i podkomitetów (SC) międzynarodowych organizacji normalizacyjnych

* Wspólny Komitet Techniczny ISO/IEC JTC1 ujęto w danych dotyczących ISO

Uczestnictwo w posiedzeniach organów roboczych w 2007 r.:

- ISO – w 25 posiedzeniach wzięło udział 25 przedstawicieli PKN,
- IEC – w 7 posiedzeniach wzięło udział 8 przedstawicieli PKN,
- CEN – w 27 posiedzeniach wzięło udział 43 przedstawicieli PKN,
- CENELEC – w 1 posiedzeniu wzięło udział 2 przedstawicieli PKN.

W pracach grup roboczych (WG) wymienionych dalej organizacji brało udział odpowiednio:

- ISO – 121 ekspertów (w 2007 r. zgłoszono 11, potwierdzono 41, odwołano 7, zadeklarowano aktywny udział 20 specjalistów w opracowywaniu 35 nowych tematów normalizacyjnych),
- IEC – 84 ekspertów (w 2007 r. zgłoszono 7, odwołano 1, zadeklarowano aktywny udział 6 specjalistów w opracowywaniu 8 nowych tematów normalizacyjnych),
- CEN – 146 ekspertów (w 2007 r. zgłoszono 40),
- CENELEC – 7 ekspertów (w 2006 r. zgłoszono 2).

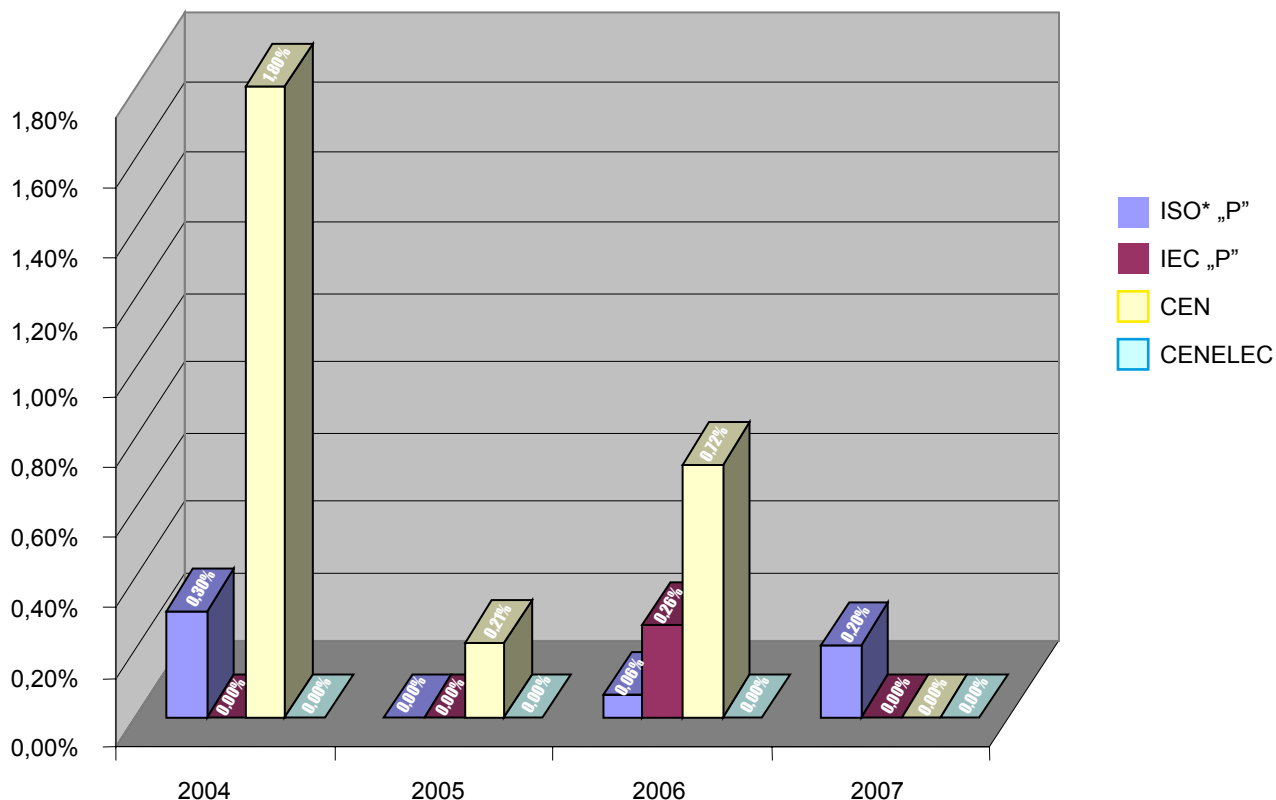
Do bezpośredniego korzystania z zasobów organizacji (dostęp autoryzowany do serwerów) w 2007 r. uprawnionych było:

- ISO – 159 osób,
- IEC – 176 osób,
- CEN – 183 osoby,
- CENELEC – 49 osób.

W 2007 r. zostało poddanych opiniowaniu lub głosowaniu 5 809 dokumentów ISO i IEC oraz 2 931 dokumentów CEN, CENELEC i ETSI, z czego do 312 projektów Norm Międzynarodowych oraz do 169 projektów Norm Europejskich zgłoszono uwagi merytoryczne.

W poniższym diagramie pokazano statystykę wypełniania przez PKN obowiązków dotyczącą terminowości opiniowania dokumentów i głosowań, jako członka międzynarodowych i europejskich organizacji normalizacyjnych, wyrażoną w procentach nieudzielonych lub udzielonych po terminie obligatoryjnych odpowiedzi na dokumenty i głosowań.

* Wspólny Komitet Techniczny ISO/IEC JTC1 ujęto w danych dotyczących ISO

Pod względem wypełniania obowiązków członkowskich PKN plasuje się w pierwszej dziesiątce członków ISO i IEC oraz w pełni realizuje obowiązki członka CEN i CENELEC.

W ostatnich latach uczestnictwo ekspertów PKN w pracach ISO i IEC pozostaje na podobnym poziomie, natomiast znacznie rozszerza się udział w pracach CEN. Zbyt mały jest nadal udział ekspertów w pracach CENELEC.

6. USŁUGI INFORMACYJNE

W 2007 r. usługi informacyjne były świadczone głównie przez Wydział Informacji Normalizacyjnej (d. Ośrodek Informacji Normalizacyjnej) oraz sieć Punktów Informacji Normalizacyjnej (PIN). Udzielanie informacji o Polskich Normach i innych produktach normalizacyjnych, w tym międzynarodowych, europejskich i zagranicznych odbywało się bezpośrednio na miejscu, telefonicznie i korespondencyjnie w Wydziale w Warszawie, Łodzi i Katowicach oraz w czternastu autoryzowanych regionalnych Punktach Informacji Normalizacyjnej (PIN) usytuowanych w Białymstoku, Bydgoszczy, Gdańsku, Gliwicach, Kielcach, Krakowie, Lublinie, Olsztynie, Opolu, Poznaniu, Rzeszowie, Szczecinie, Wrocławiu i Zielonej Górze.

Rozwój infrastruktury informatycznej PKN pozwolił zmodyfikować współpracę pomiędzy PKN i PIN-ami w zakresie sposobu udostępniania tekstów projektów norm. PIN-y mają dostęp do serwera PKN, dzięki czemu pliki aktualizacyjne otrzymują dwa razy w tygodniu. W związku z tym mogą lepiej informować klientów i śledzić na bieżąco prace normalizacyjne.

W 2007 r. poprzez sieć PIN obsłużono 33,3 tys. klientów, udostępniając m.in. ponad 126 tys. norm i innych dokumentów normalizacyjnych.

Prowadzono również zautomatyzowaną usługę informacyjną dotyczącą aktualizacji zbiorów norm klienta (ABAK). W 2007 r. w ramach usługi ABAK zaktualizowano 33 tys. norm. Podpisano 7 nowych umów na tę usługę, ale jednocześnie trzech klientów z niej zrezygnowało. W przyszłości planuje się poszerzenie oferty ABAK w taki sposób, aby po aktualizacji zbioru norm klient otrzymywał teksty norm aktualnych bez potrzeby składania dodatkowych zamówień.

System informatyczny pozwala także na tworzenie nowoczesnych produktów normalizacyjnych, takich jak aktualizowany Katalog PN wydawany na CD-ROM, czy tematyczne branżowe zbiory Polskich Norm. System informatyczny wykorzystuje się także w notyfikacji. W uzgodnieniu z CEN prowadzi się notyfikację w formie elektronicznej.

Na stronie internetowej PKN zamieszczana była aktualizowana informacja (w układzie tabelarycznym), na temat europejskich norm zharmonizowanych uzupełniona suplementem dotyczącym okresów przejściowych, zgodnie z danymi publikowanymi w komunikatach Komisji Europejskiej w Dzienniku Urzędowym UE Seria C. Stanowi to nieformalne rozszerzenie Obwieszczenia Prezesa PKN, zgodnie z oczekiwaniami klientów.

W 2007 r. odnotowaliśmy:

- spadek liczby klientów w czytelniach norm, liczby udostępnionych im dokumentów, liczby zapytań o aktualność norm. Spada również sprzedaż Katalogu PN. Jest to efekt umieszczania na stronach internetowych PKN coraz szerszej informacji, szczególnie modyfikowanego pod potrzeby klientów Katalogu PN *on-line*. Jednocześnie wzrosła liczba klientów, którzy chcą kupować i aktualizować duże zbiory norm;
- wysoki poziom zainteresowania informacją o wprowadzonych do PN Normach Europejskich i Międzynarodowych;
- systematyczny spadek sprzedaży projektów PN, ponieważ został przyspieszony i skrócony proces publikowania norm.

Tablica 6 – Bezpłatne usługi informacyjne

Usługi	2004	2005	2006	2007
Korzystanie z czytelni norm				
– liczba czytelników	7 375	7 689	6 149	5 428
– liczba udostępnionych dokumentów	26 800	27 473	20 579	17 393
– średnia liczba dokumentów udostępnionych jednej osobie	3,6	3,8	3,3	3,2
Proste informacje telefoniczne	56 912	50 909	38 262	28 036

Tablica 7 – Płatne usługi informacyjne (w tys. zł)

Usługi	2004	2005	2006	2007
Informacja specjalistyczna	52	47	52	50
Fragmety bazy danych Polskich Norm oraz aktualizacja baz klientów	2	9	1,7	–
Kopie prPN do ankiety powszechnej	56	96	49	30
Razem	110	152	102,7	80

6.1 . Notyfikowanie Polskich Norm

Krajowy Punkt Informacyjny WTO-TBT w PKN realizował zobowiązania notyfikacyjne określone w Krajowym Systemie Notyfikacyjnym.

Od stycznia 2007r., po wdrożeniu nowego systemu elektronicznego notyfikowania norm do CEN (iProjex), proces notyfikowania norm do wszystkich organizacji odbywa się drogą elektroniczną.

W 2007 r. Krajowy Punkt Informacyjny, w ramach zadań, wynikających z dyrektywy informacyjnej wdrożonej rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (DzU nr 239, poz. 2039 wraz z późn. zm.), notyfikował łącznie 2 712 norm:

- w CEN – 2 368 norm (PN-EN, PN-ENV, PN-EN ISO) oraz 90 Polskich Norm własnych będących na różnych etapach opracowania,
- w CENELEC – 332 normy (PN-HD, PN-EN ISO/IEC),
- w ETSI – 22 normy (PN-ETSI).

Tablica 8 – Liczba notyfikowanych norm w latach 2005-2006

Organizacja normalizacyjna, w której PKN notyfikował normy (rodzaj notyfikowanych norm)	Liczba notyfikowanych norm		
	2005	2006	2007
CEN (PN-EN, PN-ENV, PN-EN ISO, PN własne) w tym: PN własne	3 157 108	2 303 75	2 358 90
CENELEC (PN-EN, PN-EN IEC)	805	555	332
ETSI (PN-EN, PN-ETS, PN-I-ETS, PN-ETSI)	2 902	0	22
IEC (PN-IEC, PN-EN wprowadzające normy IEC)	2 696	0	0

W 2007 r. prace związane z notyfikacją dotyczyły głównie bieżących opracowań normalizacyjnych.

7. SPRZEDAŻ NORM I INNYCH PRODUKTÓW NORMALIZACYJNYCH

PKN prowadził sprzedaż Polskich Norm, Norm Międzynarodowych i zagranicznych, a także innych wydawnictw normalizacyjnych oraz licencji na eksploatację niematerialnych praw PKN dotyczących znaku zgodności z PN. Prowadził również działalność promującą działalność normalizacyjną i PKN.

Sprzedaż była prowadzona przez PKN w Warszawie, Katowicach i Łodzi, a także w autoryzowanej przez PKN sieci czternastu Punktów Informacji Normalizacyjnej oraz czterech dystrybutorów: WN „ALFA-WERO” Spółka z o.o., Księgarnia Fachowa „Ekobis”, Księgarnia POLNORM w Katowicach, Centrum Informacji Technicznej i Biznesowej w Olsztynie.

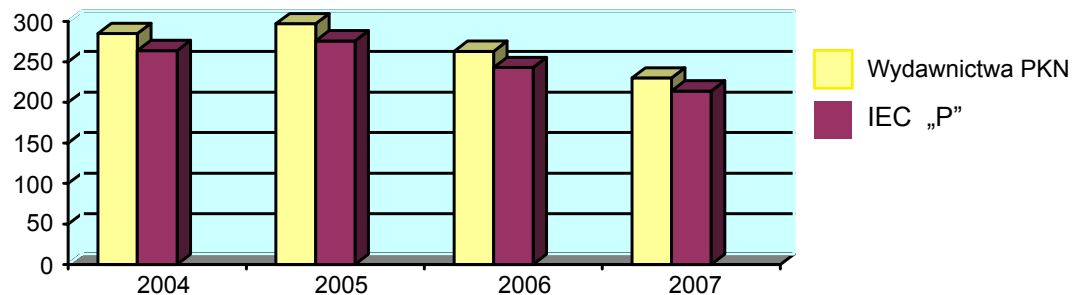
7.1 . Polskie Normy i wydawnictwa własne

W 2007 roku odnotowano wzrost o 2,4% wartości sprzedaży Polskich Norm i pozostałych wydawnictw normalizacyjnych, w stosunku do ubiegłego roku. Spadła natomiast o 11,9% liczba sprzedanych egzemplarzy PN.

W 2007 r. sprzedano łącznie 230 tys. egzemplarzy wydawnictw PKN na kwotę 8 816,1 tys. zł, w tym 214,2 tys. egzemplarzy Polskich Norm – na kwotę 8 499,5 tys. zł. Ze sprzedaży Polskich Norm w prenumeracie skorzystało 168 klientów, o 23% więcej niż w 2006 r.

34% zamówień na wydawnictwa normalizacyjne złożono za pośrednictwem sklepu internetowego.

Liczba sprzedanych egzemplarzy wydawnictw PKN, w tym Polskich Norm (w tys.)

W 2007 r. odnotowano dalszy wzrost o 41% sprzedaży PN w formie elektronicznej, tj. na CD-ROM. Sprzedaż PN w formie elektronicznej stanowi 11,3% wartości sprzedaży ogółem.

Uwzględniając potrzeby i oczekiwania klientów, w 2007 r. zmieniono system rabatów dla prenumeraty PN, opracowano nowe zasady sprzedaży norm w postaci elektronicznej dla wersji wielostanowiskowej oraz zmodyfikowano funkcje sklepu internetowego.

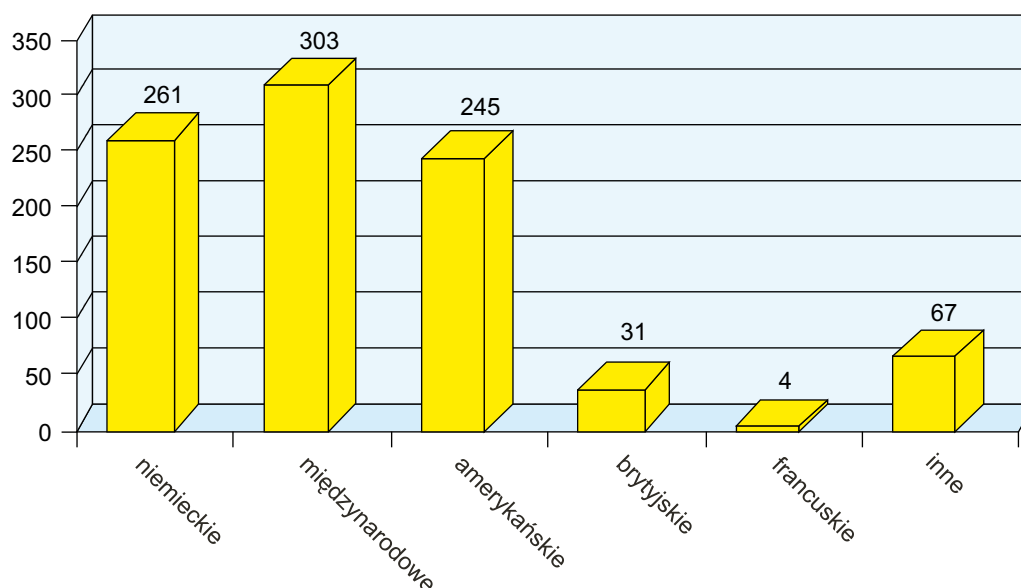
7.2 . Normy Międzynarodowe i zagraniczne

Sprzedaż Norm Międzynarodowych i zagranicznych była prowadzona wyłącznie przez PKN, według cen katalogowych wydawcy danej normy. We wrześniu 2007 r. PKN podpisał, po trzyletnich negocjacjach, nową umowę na dostawę norm ASTM za pośrednictwem Internetu, dzięki czemu skrócił się bardzo czas realizacji zamówień klientów na te normy.

Oprócz norm były sprzedawane także inne wydawnictwa normalizacyjne, takie jak katalogi, komentarze i przepisy techniczne. Stanowiły one jednak niewielki procent całej sprzedaży.

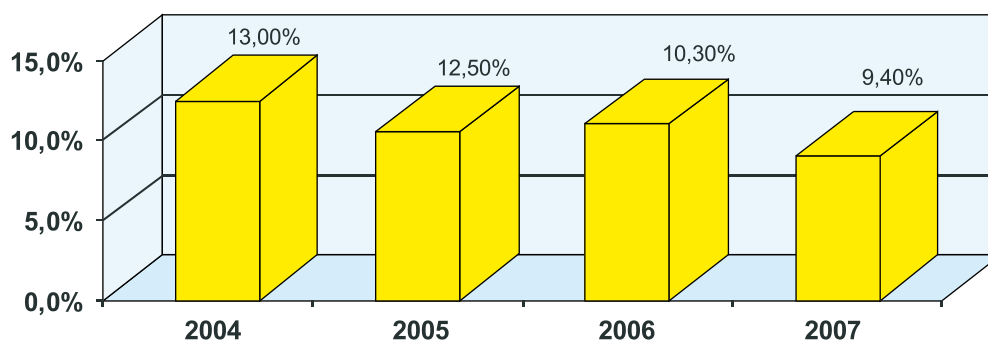
W 2007 r. nastąpił dalszy spadek o 0,9% w stosunku do roku ubiegłego wartości sprzedaży zagranicznych produktów normalizacyjnych. Wynika to bezpośrednio z dokonywanych zakupów Polskich Norm wdrażających na bieżąco Normy Europejskie. Największy udział w sprzedaży norm zagranicznych mają nadal Normy Międzynarodowe, niemieckie i amerykańskie.

Wartość sprzedaży zagranicznych produktów normalizacyjnych w 2007 r., (w tys. zł)

Udział ilościowy sprzedanych w 2007 r. zagranicznych produktów normalizacyjnych w wolumenie całkowitej sprzedaży produktów normalizacyjnych stanowił około 1,4%, natomiast – z uwagi na wysokie ceny produktów zagranicznych – stosunkowo wysoki był udział wartościowy.

Udział wartości sprzedaży zagranicznych produktów normalizacyjnych w ogólnej wartości sprzedaży (w %)

7.3. Niematerialne prawa PKN – znak zgodności z Polską Normą

Znak zgodności z Polską Normą jest własnością PKN. Wyrób spełniający wymagania PN może być oznakowany „Znakiem zgodności z PN” jedynie na podstawie certyfikatu zgodności wydawanego przez akredytowaną jednostkę certyfikującą wyroby (JCW). Certyfikat jest wydawany producentowi lub importerowi wyrobu. Prawo wydawania certyfikatów JCW otrzymuje po zawarciu z PKN odpowiedniej umowy licencyjnej. Certyfikat jest wydawany na trzy lata z możliwością dalszego przedłużenia. Z tytułu stosowania certyfikatu i znaku zgodności z PN producent wnosi odpowiednie opłaty na rzecz PKN, który zarządza systemem certyfikacji. Szczegółowe dane przedstawiono w tabelicy 9.

Tablica 9 – Liczba licencji, wydanych certyfikatów i unieważnionych certyfikatów

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007	Razem (od 1997 r.)
Liczba wydanych certyfikatów	13	0	2	2	135
Liczba unieważnionych certyfikatów	15	21	6	9	128
Liczba ważnych certyfikatów	39	18	14	7	7
Opłaty licencyjne dla PKN (w tys. zł)	15	8	14	5	148

Od 2005 r. PKN jest na terytorium Polski reprezentantem CEN w zakresie nadzorowania procesu akredytacji polskich JCW do uczestnictwa w systemie Keymak, udzielania sublicencji JCW (w imieniu i na rzecz CEN) do prowadzenia certyfikacji wyrobów na znak zgodności z Normą Europejską Keymark oraz nadzorowania praw CEN do stosowania znaku Keymark przez producentów. Oczekiwania, że znak Keymark ożywi zainteresowanie certyfikacją na znak zgodności z normami nie potwierdzają się. Bariery w systemie Keymark są, wg naszej oceny, wysokie koszty uzyskania znaku.

Brak zainteresowania producentów certyfikacją na znak zgodności z PN lub europejski znak zgodności KEYMARK, jako potwierdzenia wysokiej jakości wyrobów, wynika ze zbyt małej świadomości i presji konsumentów. Nabywcy nie wiedzą, że dobrowolny znak certyfikacyjny jest gwarancją jakości wyrobu. Wybierając towar kierują się przede wszystkim ceną, a jakość traktują jako czynnik dodatkowy, ale nie najważniejszy. Ponadto, w wyniku braku wiedzy oraz błędnych informacji podawanych czasami przez producentów i media, konsumenci uznają oznaczenie CE za znak certyfikacyjny, gwarantujący bezpieczeństwo i jakość oznaczonego nim wyrobu. **Oznaczenie CE umieszczane na wyrobach przez producenta potwierdza jedynie fakt przeprowadzenia oceny zgodności wyrobu z wymaganiami zasadniczymi.**

W 2007 r. PKN opracował nową formę graficzną znaku zgodności z PN i zgłosił do Urzędu Patentowego o objęcie go prawem ochronnym. W 2008 r. planujemy szerszą promocję nowego znaku i systemu certyfikacji na znak zgodności z PN, przede wszystkim wśród małych i średnich przedsiębiorstw.

8. DZIAŁALNOŚĆ SZKOLENIOWA

Rok 2007 był przełomowym rokiem w PKN w zakresie działalności szkoleniowej adresowanej do tzw. klientów zewnętrznych. Zarówno tematyka jak i forma kursów uległa zmianie.

Łącznie, przeprowadzono 7 szkoleń (w 2006 r. – 2 szkolenia) nt.:

- Prawo zamówień publicznych – normy, specyfikacje i aprobaty techniczne;
- Bezpieczeństwo zabawek z uwzględnieniem problematyki rozwoju dziecka;
- Zasady wdrażania wymagań systemu zarządzania bezpieczeństwem informacji (SZBI/ISMS) w firmie/korporacji/organizacji;
- Zrozumieć normalizację, czyli jak być na rynku europejskim i globalnym;
- Udział Komitetów Technicznych PKN w europejskim systemie normalizacyjnym (3 grupy).

Programy szkoleń obejmowały zagadnienia ogólnie normalizacyjne, a także dotyczące wybranych norm i dokumentów normalizacyjnych.

Szkolenia miały charakter otwarty, gdy uczestnikami byli pracownicy różnych firm albo zamknięty, gdy przygotowano je wyłącznie dla pracowników konkretnych firm.

Szkolenia zamknięte są znacznie trudniejsze do przygotowania pod względem merytorycznym, ponieważ wymagają rozwiązania problemów danego klienta. Przykładem może być szkolenie nt. „Bezpieczeństwa zabawek z uwzględnieniem problematyki rozwoju dziecka”, które odbyło się w siedzibie instytucji zajmującej się m.in. kontrolą produktów wprowadzanych i znajdujących się w obrocie oraz ochroną interesów i praw konsumenta.

Po raz pierwszy zorganizowano trzy płatne szkolenia dla członków KT pt. „Udział komitetów technicznych PKN w europejskim systemie normalizacyjnym”. Dotychczas tego typu szkolenia PKN organizował bezpłatnie, wyłącznie dla sekretarzy KT.

W szkoleniach uczestniczyło 217 osób z 93 różnych firm. 32% uczestników reprezentowało państwowe instytucje, natomiast 68% pochodziło z małych i średnich firm prywatnych różnych branż.

Ponadto, w 2007 r. były realizowane szkolenia na potrzeby własne dla pracowników PKN. PKN zorganizował 8 szkoleń w zakresie różnej tematyki w celu usystematyzowania i pogłębienia wiedzy niezbędnej w realizacji obowiązków służbowych. Szkolenia dotyczyły m.in. zarządzanie ryzykiem, systemu zarządzania jakością, ochrony informacji niejawnych, obsługi oprogramowania Adobe Acrobat i Smart Site. Pracownicy uczestniczyli również w szkoleniach specjalistycznych organizowanych przez instytucje zewnętrzne oraz w kursach nauki języka angielskiego, prowadzonych przez lektora PKN.

Łącznie, w szkoleniach zorganizowanych przez PKN uczestniczyło 318 pracowników. Statystycznie, w 2007 r. każdy pracownik uczestniczył co najmniej w jednym szkoleniu.

Tablica 10 – Liczba osób przeszkolonych

Rodzaj szkolenia	2004	2005	2006	2007
Szkolenia zewnętrzne w tym: szkolenia płatne	100 0	232 99	230 24	217 217
Szkolenia wewnętrzne	308	701	716	318
Razem	408	933	946	535

9. SYSTEM ZARZĄDZANIA JAKOŚCIĄ

W dniach 17-19 października 2007 r. Polskie Centrum Badań i Certyfikacji S.A., partner „IQNet”, dokonał recertyfikacji Systemu Zarządzania Jakością wdrożonego w PKN w 2004 r. Audit odnowienia wykazał, że jest zapewnione ciągle doskonalenie realizowanych procesów, a tym samym – wyrobów i usług. Doskonalenie jest wpisane jako stały cel, określony w *Polityce Jakości PKN*. W realizacji działań doskonalących pomagają audyty wewnętrzne oraz przeglądy systemu, przeprowadzane dwa razy w roku, przez najwyższe kierownictwo. Są one cennym źródłem informacji do oceny skuteczności funkcjonującego systemu.

System Zarządzania Jakością jest na bieżąco aktualizowany. Od czasu przeprowadzenia II auditu nadzoru (9-10 listopada 2006 r.) dokumentacja Systemu Zarządzania Jakością uległa kolejnej weryfikacji, ale przede wszystkim aktualizacji z uwagi na wprowadzone zmiany organizacyjne. Przytoczone zmiany są związane głównie z Zarządzeniem Nr 28 Prezesa Rady Ministrów z dnia 21 marca 2007 r. zmieniającym zarządzenie w sprawie nadania statutu Polskiemu Komitetowi Normalizacyjnemu (MP Nr 19 z 2007 r., poz. 231) oraz zarządzeniem Nr 16 Prezesa PKN z dnia 10 maja 2007 r. w sprawie organizacji i zakresu czynności Polskiego Komitetu Normalizacyjnego. Nowa struktura organizacyjna PKN zatwierdzona przez Premiera RP była podstawą do zmian w nazewnictwie komórek organizacyjnych, zmian w procesach i procedurach, weryfikacji zakresów czynności oraz weryfikacji odpowiedzialności za realizowane w PKN procesy. Informacja o wszelkich zmianach w obrębie Systemu Zarządzania Jakością podawana jest na stronach internetowej i intranetowej PKN aktualizowanych na bieżąco. Każdy z pracowników ma bezpośredni dostęp do aktualnych dokumentów SZJ niezbędnych do wykonywania swoich obowiązków.

W każdym roku kierownictwo PKN ustala cele dotyczące jakości, których skuteczną realizacją warunkuje rozwój PKN oraz podnoszenie poziomu opracowywanych norm i udzielanej klientom informacji normalizacyjnej. W roku 2007 zdefiniowano osiem celów dotyczących jakości. Każdy z nich został sparametryzowany, dla każdego została określona osoba odpowiedzialna za realizację, miara, częstotliwość pomiaru i kryterium satysfakcji. Niezależnie od tych celów określone zostały cele dla poszczególnych procesów. Skuteczność procesów oraz zagrożenia dla realizacji celów procesów oceniane i analizowane są na przeglądach systemu przez kierownictwo PKN.

Przyznanie na kolejne trzy lata certyfikatu Systemu Zarządzania Jakością zgodnego z PN-EN ISO 9001:2001 potwierdziło, że system jest utrzymywany i podlega procesowi ciągłego doskonalenia. Na pozytywny wynik oceny złożyło się:

- niezmiernie duże zaangażowanie kierownictwa i pracowników w proces doskonalenia systemu,
- konsekwentnie realizowany proces rozwoju infrastruktury informatycznej,
- trafnie określone i skutecznie osiągnięte cele dotyczące jakości,
- zmiany w strukturze organizacyjnej ukierunkowane na doskonalenie zarządzania organizacją,
- utrzymywanie wysokiego poziomu przygotowania i przeprowadzania auditów wewnętrznych i przeglądów zarządzania,
- malejąca tendencja wskaźników reklamacji,
- systemowe działanie dające dobre wyniki w skracaniu cyklu opracowania normy i terminów ich publikacji.

10. FINANSOWANIE DZIAŁALNOŚCI NORMALIZACYJNEJ

2007
PKN

Wydatki PKN na działalność normalizacyjną finansowane są przede wszystkim z budżetu Państwa.

Tablica 11– Finanse PKN (w tys. zł)

Wyszczególnienie		2004	2005	2006	2007
1.	Wpływy osiągnięte przez PKN w tym: dobrowolne wpłaty jednostek gospodarczych	11 228 44	13 938 ¹ 14	9 696 14	9 748 13
2.	Wydatki PKN ogółem w tym: sfinansowane środkami z budżetu państwa	36 181 26 536	29 576 29 526	30 112 ^{2/3} 29 989	32 908 32 835
3.	Procentowy udział wpływów w wydatkach ogółem (poz. 1 : poz. 2) × 100%	31,0%	47,1%	32,20%	29,62%

Udział wpływów PKN w wydatkach pozostaje od kilku lat na poziomie ok. 30% (rok 2005 był nieporównywalny, ponieważ obejmował nadwyżkę zlikwidowanego środka specjalnego), co jest bezpośrednio związane z obecnym statusem PKN. Pod koniec 2006 roku zapoczątkowano w PKN działania oszczędnościowe. W 2007 r. z planowanych wydatków PKN nie wykorzystał łącznie 12,3 mln zł, z czego 10,1 mln zł zostało przeniesione na tzw. wydatki niewygasające oraz 2,2 mln zł zostało zwrócone do budżetu państwa jako oszczędności. Największe oszczędności wystąpiły w wydatkach na: zakup materiałów biurowych, benzyny i drobnego wyposażenia na kwotę 129 tys. zł, remonty – 89 tys. zł, energię elektryczną – 105 tys. zł, zakup papieru – 61 tys. zł, telefony stacjonarne – 84 tys. zł.

Nadal działania oszczędnościowe są w centrum uwagi kierownictwa PKN i w 2008 r. powstanie po raz pierwszy plan oszczędności. Ponadto rozważane są różne warianty, aby PKN po uzyskaniu osobowości prawnej, mógł uzyskiwać w przyszłości znacznie wyższe przychody.

W 2007 r. zrealizowano zakupy inwestycyjne na ogólną wartość 1,1 mln zł przeznaczone na rozwój informatyki.

¹ Rok 2005 nie jest porównywalny z rokiem 2004, ponieważ wpływy w 2005 r. obejmują nadwyżkę zlikwidowanego środka specjalnego.

² Z wydatków 2006 r. kwotę 4 193 tys. zł przeniesiono na 2007 r.

³ W 2006 r. wydatkowano środki na prefinansowanie zadań realizowanych z udziałem środków pochodzących z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności w kwocie 2 207 tys. zł.

2007

Polski Komitet Normalizacyjny schemat organizacyjny

stan na 31.12.2007 r.

